

STANDARD PRO REALIZACI ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ V OBORU UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY

GARANT OBORU: doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D.

Zpracovaly: doc. PaedDr. Hana Horká, CSc., Mgr. Veronika Rodová, Ph.D.,
doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D.

OBSAH

ÚVODEM	4
1 CÍLE ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ.....	5
2 FORMÁLNÍ ZPRACOVÁNÍ ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ.....	6
2.1 STRUKTURA PRÁCE.....	6
2.2 CITOVÁNÍ, PARAFRÁZE	7
3 HODNOCENÍ ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ.....	10
PŘÍLOHY.....	12

ÚVODEM

Standard pro závěrečné práce studijního programu *Učitelství pro mateřské školy* vznikl v souladu s *Pokynem děkana č. 1/2015 (v aktuálním znění)*. Standard specifikuje požadavky na cíle, obsah, formální úpravy a hodnocení bakalářských prací a závěrečných prací celoživotního studia (dále jen CŽV) oboru Učitelství pro mateřské školy. Všechny ostatní náležitosti těchto prací, včetně GDPR (*General Data Protection Regulation* – nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob), musí být v souladu s *Pokynem děkana č. 1/2015 (v aktuálním znění)*.

Specifikem studijního programu *Učitelství pro mateřské školy* je připravit studenty pro práci s dětmi předškolního věku především v mateřských školách, tedy v souladu se školským zákonem, zákonem o pedagogických pracovnících a *Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání* (2018). Vzhledem k tomu budou práce psány v českém jazyce.

Katedry, které se na pregraduální přípravě studentů učitelství pro mateřské školy podílejí, sdílejí výstupy formulované v profilu absolventa. Ten svým pojetím směřuje k profesním kompetencím začínajícího učitele mateřské školy a bakalářská práce by měla úroveň osvojených profesních kompetencí prokázat.

Standard pro psaní bakalářských a závěrečných prací CŽV se skládá ze tří kapitol. V první kapitole jsou charakterizovány cíle bakalářských prací a závěrečných prací CŽV. Součástí kapitoly jsou také informace týkající se zadávání témat bakalářských a závěrečných prací CŽV a jejich charakteru.

Druhá kapitola se podrobněji zabývá formálními náležitostmi závěrečných prací, včetně jejich rozsahu a způsobu citací, které se řídí výhradně normou Americké psychologické asociace (dále APA).

Závěrečná, třetí kapitola seznamuje se způsobem hodnocení bakalářských a závěrečných prací CŽV. Její součástí je formulář pro hodnocení závěrečných prací, který kombinuje slovní a bodové hodnocení. Pro snadnější celkové hodnocení je připojena slovní charakteristika jednotlivých hodnotících stupňů.

Věříme, že *Standard pro realizaci závěrečných prací* v oboru *Učitelství pro mateřské školy* bude nápomocen jak studentům, tak vedoucím bakalářských i závěrečných prací CŽV.

1 Cíle závěrečných prací

Závěrečné práce mohou studenti realizovat na všech katedrách, které se podílejí na realizaci studijního programu *Učitelství pro mateřské školy*. Vyučující na PdF MU zadávají rámcová témata závěrečných prací do IS MU v aplikaci Rozpisy témat. Téma závěrečné práce včetně vedoucího práce může navrhnout také student. Pokud s navrženým tématem vedoucí práce souhlasí, vypisuje téma přímo pro navrhovatele.

Téma by mělo souviset se vzděláváním dětí předškolního věku především v mateřských školách, případně s péčí o děti ve věku do tří let. **Garant oboru provádí kontrolu témat bakalářských a závěrečných prací a má právo odborně neodpovídající témata po dohodě s vedoucím práce změnit.**

Cíle závěrečných a bakalářských prací by měly **prokazovat znalosti a dovednosti vymezené profilem absolventa** (příloha 1). Z toho důvodu by měly mít práce především empirický charakter. K dílčím cílům závěrečných a bakalářských prací patří:

- prokázat schopnost orientovat se v aktuálních otázkách předškolního vzdělávání;
- jasně a srozumitelně vymežit téma své práce a popsat výchozí stav poznání, navrhnout didaktické postupy;
- pracovat s adekvátními primárními a sekundárními studijními prameny, citovat je dle platných norem a v souladu s etikou vědecké práce, diskutovat a polemizovat s autory, vyvozovat vlastní závěry a doporučení;
- vhodným způsobem interpretovat a vyvozovat závěry z realizovaných vzdělávacích činností k prokázání reflektivních dovedností;
- prostřednictvím tvorby vlastního textu prokázat kompetence stylistické, vytvořit odborný text, udržovat logickou linii kompozice práce bez gramatických chyb;
- prokázat schopnost dobře klást otázky a řešit problémy tvořivým způsobem, formulovat nové myšlenky a závěry práce, které přinášejí alespoň dílčí nové poznatky v oblasti předškolního vzdělávání.

2 Formální zpracování závěrečných prací

Bakalářská i závěrečná práce CŽV po formální stránce odpovídá požadavkům, které stanovuje *Pokyn děkana č. 1/2015 (v aktuálním znění)*. Práce se skládá z teoretické a empirické části. Celkový minimální rozsah **závěrečné práce CŽV činí 30 normostran**, (tj. 54 000 znaků včetně mezer), **bakalářské práce 45 normostran** (tj. 81 000 znaků včetně mezer). Jedna normostrana odpovídá 1 800 znakům včetně mezer na stránku. Práce bude psána písmem Times New Roman, velikost 12, řádkování 1,5, okraje textu budou zarovnány rovnoměrně do bloku. V souladu s požadavky § 4 zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících bude práce psána v českém jazyce.

Práce musí v úvodu obsahovat prohlášení autora ve znění: *Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci (bakalářskou/závěrečnou práci CŽV) vypracoval/a samostatně, s využitím pouze citovaných pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.*

Následují podrobnější pokyny k formální podobě a úpravě práce.

2.1 Struktura práce

Závěrečné práce studentů CŽV i bakalářské práce by měly mít především empirický charakter, mohou však být také teoretické, srovnávací i výzkumné.

Doporučujeme užívat maximálně tři úrovně členění kapitol: první úroveň velikost písma 16, druhá úroveň 14, třetí úroveň 12, zesíleným písmem. Úvod a Závěr se nečíslují.

Úvod:

- představení a zdůvodnění **tématu** závěrečné práce, osobní a odborné důvody volby tématu;
- vymezení **cíle** a **základních otázek** práce;
- objasnění **postupu** zpracování práce;
- pojmenování **metod**, které budou použity, a zdůvodnění jejich výběru.

Teoretická část:

- výklad **klíčových pojmů** práce na základě studia odborné literatury včetně odborných časopisů;
- výklad **teorií** a **teoretických konceptů**, o které se opírá praktická/empirická část práce.

Empirická část:

- popis **metodologie** výzkumného šetření (cíle, otázky, případně hypotézy, výzkumný soubor, způsob sběru dat, etické otázky); případně **didaktické zpracování** zvoleného tematického celku, jeho ověření v praxi;
- **analýza a interpretace** výsledků, **reflexe** a **hodnocení** praktické části s ohledem na vymezené otázky.

Závěr

- **shrnutí** a **zobecnění** poznatků a zkušeností z teoretické i empirické části práce, vlastní doporučení, vlastní výsledky a závěry;
- celkové **zhodnocení** z hlediska naplnění stanovených cílů, zodpovězení hlavních otázek a přínosu práce.

2.2 Citování, parafráze

Citát je přímá citace textu, který je doslovně přepsán z jiného informačního zdroje. Musí být jasně označen „**uvozovkami**“, případně **kurzívou**. V bibliografickém odkazu se vždy **uvádí číslo stránky**, z níž je citováno, jinak je citát bezcenný.

Parafráze je nepřímá citace, která vlastními slovy vyjadřuje původní autorovu myšlenku a tím ji stylisticky zapojuje do vlastního textu práce. Parafráze musí co nejvěrněji zachycovat obsah originálního textu, vystihovat myšlenky původního zdroje, včetně jejich pořadí a dalších souvislostí, bez zavádějících interpretací či nežádoucích zkreslení. Parafrázováním autor práce vysvětluje podstatu cizího názoru, jednodušeji nebo srozumitelněji vyjadřuje možná příliš komplikovaný cizí popis nebo výklad problematiky. Pro parafrázi platí tytéž etické náležitosti jako pro užití citátu – je nutné uvést výchozí zdroj včetně čísla strany nebo stran (u rozsáhlejší parafráze či výtahu z textu).

Odkazy na literaturu v textu práce

Odkaz v textu slouží k identifikaci původního zdroje. Čtenář by měl být schopen na základě uvedených údajů nalézt dokument, ze kterého autor čerpal. Odkazy ukazují širší teoretický kontext práce (na jaké práce autor navazuje, jak se orientuje v existující literatuře) a slouží také k ochraně autorských práv a ochraně před plagiátorstvím (tj. když jsou cizí myšlenky vydávány za vlastní). Schopnost ctít autorskou etiku a korektně uvádět původ myšlenek, o něž

se práce opírá, patří k základním předpokladům exaktního uvažování a vědecké práce (více k plagiátorství viz *Pokyn děkana č. 1/2015 (v aktuálním znění)*, článek 2/9.

V souladu s *Pokynem děkana č. 1/2015 (v aktuálním znění)* budou odkazy v textu zachovávat formu tzv. **harvardského stylu**,¹ tj. v kulatých závorkách je uvedeno **příjmení tvůrce, rok vydání a strana**: (Novák, 2013, s. 123–125). Pokud je jméno součástí textu, **v kulatých závorkách uvádíme pouze rok vydání a stranu**: (2013, s. 217). Pokud u díla není uveden autor, uvádíme **v závorce název díla**: (Akademická příručka, 2006, s. 55). Více děl jednoho autora se stejným rokem vydání odlišujeme malými písmeny abecedy přiřazenými k roku vydání: (Novák, 2007a, s. 345). Písmena se potom uvádí i v závěrečném soupisu použitých zdrojů.

Odkazy na literaturu v seznamu použité literatury

Katedra primární pedagogiky upřednostňuje v závěrečných pracích citační normu APA. Níže je uveden přehled základních typů citačních záznamů, podrobnější informace lze nalézt na webových stránkách Ústavu pedagogických věd Filozofické fakulty MU (<http://pedagogika.phil.muni.cz/studium/citacni-norma-apa>).

1. Citace monografií:

Bertrand, Y. (1998). *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál.

Kasíková, H. (1997). *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál.

Pokud jsou autoři dva, je mezi jejich jmény znak & a pořadí jmen je stejné jako v původním pramenu:

Mareš, J., & Křivohlavý, J. (1995). *Komunikace ve škole*. Brno: MU CDVU.

Pokud je publikace dílem více autorů, uvádí se nejvýše tři jména. Je možné citovat jméno prvního autora (obvykle práci rediguje) se zkratkou et al. (z lat. et alii = a jiní):

Střelec, S. et al. (1998). *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I*. Brno: Paido.

¹ APA <http://www.phil.muni.cz/wupv/home/studium/citacni-norma-apa>

2. Citace bakalářské/závěrečné CŽV práce:

Chybová, I. (2012). *Přírodní zahrada jako předpoklad ekologicky zaměřené mateřské školy*. (Bakalářská práce). Dostupné z https://is.muni.cz/auth/th/u6oxf/Bakalarska_prace.pdf.

3. Citace části monografické publikace:

Hejný, M. (2005). Matematika. In V. Spilková, *Proměny primárního vzdělávání v ČR* (s. 175–191). Praha: Portál.

4. Citace příspěvku ze sborníku:

Havel, J. (2014). Formování inkluzivní didaktiky elementárního čtení a psaní. In H. Filová, J. Havel, & J. Kratochvílová (Eds.). *Vytváření příležitostí pro vzdělávání všech dětí na 1. stupni ZŠ*, (s. 25–34). Brno: Masarykova univerzita.

5. Citace článku v seriálových publikacích:

Syslová, Z., & Hornáčková, V. (2014). Kvalita reflexe v profesním myšlení učitelek mateřských škol. *Pedagogická orientace*, 24(4), s. 535–561.

6. Citace www stránky:

Katedra historických věd Univerzity Pardubice. Předměty: Tvůrčí psaní [online]. Dostupné z www.khv.upce.cz/studeny/tvurcipsani.htm

Lukas, J. (2012). *Přípravenost školy k inkluzivnímu vzdělávání*. Praha: NÚV. [Online] http://www.nuov.cz/uploads/AE/evaluacni_nastroje/19_Pripravenost_skoly_k_inkluzivnimu_vzdelavani.pdf

3 Hodnocení závěrečných prací

Hodnocení bakalářské práce má tři etapy v souladu s předměty, které jsou pro zpracování bakalářské práce vypisovány. Jsou to předměty:

- Bakalářská práce – Projekt (ve 4. semestru);
- Bakalářská práce (v 5. semestru);
- Bakalářská práce – Dokončení (v 6. semestru).

Tyto předměty si student zapisuje pod kódy katedry, na níž působí vedoucí práce.

Projekt musí splňovat požadované náležitosti jak obsahové (viz příloha 2), tak formální (viz bod 2 *Standardu závěrečných prací*). Student vloží do IS zadání závěrečné práce (výtah z projektu), teprve poté zapíše vedoucí práce studentovi zápočet. Pokud projekt není vedoucím přijat v řádném ani opravných termínech, student si předmět zapisuje jako opakovaný.

Průběžnou činnost spojenou s realizací bakalářské práce (a předmětu BP) musí student prokázat zpracováním alespoň části bakalářské práce, která má formální náležitosti v souladu s bodem 2 *Standardu závěrečných prací* a naplňuje cíle uvedené v bodu 1 tamtéž. Pouze na základě prokázání této činnosti může udělit vedoucí práce zápočet.

Dokončení bakalářské práce znamená odevzdat práci po dohodě s vedoucím práce **včas k závěrečné kontrole**. Student je povinen zkontrolovat soulad konečné verze BP s projektem a případně upravit jeho znění. Teprve po schválení finálního znění bakalářské práce vedoucím práce, může student vložit v řádném termínu bakalářskou práci do IS MU (nejpozději do 30. března v jarním semestru a do 30. listopadu v podzimním semestru).

Následně student odevzdá tištěnou verzi bakalářské práce ve dvojím vyhotovení vedoucímu práce. Ten zkontroluje a potvrdí správnost v IS a ve spolupráci s vedoucím pracoviště vloží do Rozpisu témat v IS MU do 10 dnů jméno oponenta. Pokud vedoucí práce zjistí, že práce neodpovídá požadavkům na závěrečnou práci, postupuje v souladu s *Pokynem děkana č. 1/2015 (v aktuálním znění)*.

Posudky zpracováváné vedoucím a oponentem bakalářské práce musí být v souladu:

- s cíli uvedenými ve *Standardu závěrečných prací*;
- se strukturou hodnocení uvedenou v příloze 3 *Standardu závěrečných prací*.

Klíčové pro celkové hodnocení závěrečné/bakalářské práce jsou posudky vedoucího a ponenta práce, ale přihlíží se i k průběhu obhajoby a hodnocení komise. Klasifikační stupnicí ECTS pro hodnocení závěrečných prací je následující:

- **A výborně** (výborný výkon převyšující daná kritéria)
- **B velmi dobře** (nadprůměrný výkon s minimem chyb)
- **C dobře** (průměrný výkon s přijatelným počtem chyb)
- **D uspokojivě** (přijatelný výkon s větším počtem chyb)
- **E dostatečně** (výkon vykazuje minimální naplnění kritérií)
- **F nedostatečně** (nepřijatelný výkon)

Závěrečné práce v celoživotním vzdělávání zpracovávají studenti ve druhém semestru dvousemestrálního studia. Hodnocení práce probíhá v souladu s požadavky na závěrečné hodnocení bakalářských prací uvedených výše. Závěrečné práce CŽV se vkládají do IS a odevzdávají v termínech podle aktuálních pokynů studijního oddělení.

PŘÍLOHY

- 1. Profil absolventa oboru Učitelství pro mateřské školy**
- 2. Projekt bakalářské práce**
- 3. Formulář hodnotícího posudku závěrečné práce**

Příloha 1 Profil absolventa oboru Učitelství pro mateřské školy

*Pro kvalifikované vykonávání profese učitele mateřské školy získává absolvent odpovídající **profesní kompetence** (soubor profesních znalostí, dovedností, postojů, zkušeností, hodnot i osobnostních charakteristik), které se projevují v profesních činnostech. Profil absolventa oboru Učitelství pro mateřské školy vychází z Rámce profesních kvalit učitele mateřské školy (Syslová 2012, 2015), který nahlíží na kvality učitele komplexně v dimenzích **znalostí** (všeobecný rozhled, pedagogicko-psychologické a oborově didaktické znalosti), **pedagogických a didaktických dovedností** (komunikace a interakce, sociální klima, vyučovací strategie a řízení procesů učení, diagnostika a hodnocení dětí, spolupráce s kolegy a rodiči, reflexe vzdělávání a sebereflexe), **postojů, hodnot a osobnostních vlastností**.*

Kompetence v Profilu absolventa jsou vymezeny v oblastech: Profesní znalosti a dovednosti, Komunikace, Vzdělávací proces a Reflexe/sebereflexe.

- Absolvent má osvojené teoretické znalosti potřebné pro vzdělávání dětí předškolního věku a umí je aplikovat v praxi.
- Absolvent se dokáže kultivovaně vyjadřovat, umí argumentovat a účinně komunikovat v interakcích se všemi účastníky vzdělávacího procesu, tj. s dětmi, rodiči, kolegy a dalšími odborníky a partnery školy. Adekvátně uplatňuje i nonverbální formy komunikace.
- Absolvent je schopen naplánovat vzdělávací nabídku v souvislosti s cíli stanovenými v kurikulárních dokumentech (RVP PV). Využívá vhodné strategie, které rozvíjejí klíčové kompetence v souladu s potřebami a možnostmi dětí. Vytváří podnětné a bezpečné psychosociální prostředí pro rozvoj dítěte.
- Absolvent je vybaven diagnostickými a reflektivními dovednostmi, které používá při hodnocení pokroků dětí a jejich rozvoje, efektů vzdělávací nabídky a k reflexi a sebereflexi.

Příloha 2 Projekt bakalářské práce

Autor projektu, UČO	
Studijní program, obor	
Téma práce česky	
Klíčová slova česky	
Téma práce anglicky	
Klíčová slova anglicky	
Vedoucí práce	
Katedra	

OSNOVA PROJEKTU

1. Vymezení řešené problematiky a základních pojmů (dle tématu práce)
2. Shrnutí dosavadního stavu řešení nebo poznání (stručná rešerše, východisko pro cíl práce, formulace výzkumných problémů apod.)
3. Cíl práce
4. Pracovní postup (přístup k řešení, metody, techniky, nástroje apod.)
5. Organizační, materiální a finanční zabezpečení práce (časový harmonogram práce aj.)
6. Předpokládané využití výsledků (způsoby prezentace, publikace apod.)
7. Seznam literatury a odkazů (citované a výchozí informační zdroje)

Příloha 3 Posudek bakalářské práce (Posudek práce CŽV)

Posudek vedoucího/opponenta závěrečné/bakalářské práce

Název práce:

Autor/ka práce:

Vedoucí práce:

Oponent/ka práce:

Název oboru: Učitelství pro mateřské školy

Forma studia:

Počet stran a příloh:

1. Koncepce práce

Téma a název práce

Podařilo se autorovi/autorce závěrečné práce přesně a jasně vymezit téma a logicky formulovat název? Odpovídá zvolené téma absolvovanému oboru / nevyhovuje požadavkům oboru?

Cíl práce a jeho naplnění

Je cíl závěrečné práce jasně vymezen / není jednoznačný / je formulován nesprávně? Je zvolený cíl adekvátní ve vztahu k požadovanému stupni vzdělání (bakalářské a magisterské studium, celoživotní vzdělávání)? Podařilo se tyto cíle naplnit? Jsou vhodně formulovány závěry?

Struktura práce

Má práce logickou strukturu a provázanost, je text jasně a logicky strukturován / struktura práce není logická / struktura neodpovídá tématu a cíli práce? Jaké je složení kapitol, případně podkapitol?

2. Obsahové náležitosti

Zhodnocení teoretické i empirické části z hlediska odbornosti

Obsah práce vystihuje název práce / odpovídá s výhradou / neodpovídá názvu práce. Prokazuje autor znalost adekvátních teoretických zdrojů? Jaká je odbornost práce? Jsou zvoleny a popsány metody závěrečné práce? Jsou tyto metody adekvátní ve vztahu ke zvolenému cíli? V případě, že jde o práci výzkumnou, byla prokázána dovednost pracovat se zvolenými metodologickými nástroji a schopnost interpretovat sebraná data? V případě, že jde o práci metodickou, byla prokázána schopnost tvořivě pracovat s tématem a naplnit stanovené výukové/vzdělávací cíle? Využívá autor zahraniční zdroje? Vede odbornou diskusi na zvolené téma? Jak interpretuje názory již publikované?

Celkový přínos práce

Přináší práce nové a zajímavé myšlenky? Přístupuje autor k zadání tvůrčím a originálním způsobem? Jde o velmi přínosnou práci / standardně přínosnou či originální práci / práce není přínosem pro obor.

3. Formální a stylistické náležitosti

Jazyková úroveň a stylistika

Je práce bez gramatických chyb a stylistických nedostatků? Je psána odborným stylem a spisovným jazykem?

Korektnost citací a práce se zdroji

Jsou citace korektní a v souladu se zvolenou normou / odpovídají s výhradou / neodpovídají normě (tj. rozlišuje autor/autorka mezi citací a parafrází, nepřevažují citace „z druhé ruky“ nebo citace a parafráze bez zjevného odkazu na zdroj)? Mají citace přiměřený rozsah vzhledem k rozsahu celého textu? Odpovídá seznam zdrojů tématu práce / odpovídá s výhradou / neodpovídá tématu?

Rozsah práce, formální úprava, přílohy

Odpovídá práce rozsahu, jenž je vymezen oborovými standardy / odpovídá s výhradou / neodpovídá požadavkům? Jsou respektovány základní typografické dovednosti při zpracování textu? Doplnují přílohy vhodně téma / netýkají se tématu / nejsou v práci uvedeny?

Návrh otázek k obhajobě:

Návrh hodnocení práce:

Příklad závěrečného výroku²: *Student/studentka naplnila stanovené cíle, které jsou dány charakterem studovaného oboru, prokázal/prokázala schopnost zorientovat se v tématu i dovednost korektně pracovat s odbornou literaturou. Závěrečná / bakalářská / diplomová práce splňuje po obsahové i formální stránce dané požadavky, a proto ji doporučuji k obhajobě.*

V Brně dne

podpis

² V konkrétním hodnocení smazat.